

Uppföljande granskning av det brottsförebyggande arbetet och arbetet mot välfärdsbrott

Österåkers kommun

Revisionsrapport

Februari 2026

Rapportutkast för sakgranskning

Innehållsförteckning

Inledning	3
Granskningsresultat	5
Revisionell bedömning.....	15
Förteckning över erhållen dokumentation.....	17

Inledning

Bakgrund

Revisorerna i Österåkers kommun granskar årligen delårsbokslut och årsredovisning, samt genomför fördjupade granskningar utifrån en risk- och väsentlighetsanalys. De granskningar som revisionen genomför innehåller ofta förslag på åtgärder som bör genomföras. Dessa åtgärder varierar i omfattning och därmed också i tid för genomförande. En viktig del av revisionens arbete är därför att följa upp tidigare genomförda granskningar för att se om åtgärder vidtagits med anledning av dessa och om den granskade organisationen beaktat noterade brister, synpunkter och förslag.

Enligt SKR:s styrdokument *God revisionsledning i kommunal verksamhet 2022* påtalas även vikten av att följa upp de granskningar revisorerna gjort under året. Genom att regelbundet följa upp genomförda granskningar ges svar på om åtgärder med anledning av revisorernas kritik och rekommendationer har tagits i beaktande. SKR skriver vidare att uppföljningen kan genomföras som en särskild granskningsinsats med skriftlig rapport. Uppföljningen ger också underlag för att bedöma om det finns anledning till förnyad granskning, och blir därmed en grund för riskanalysen inför kommande års revisionsplanering.

Under 2024 granskades kommunens brottsförebyggande arbete och några nämnders insatser mot välfärdsbrott. Granskningen visade att det brottsförebyggande arbetet i huvudsak bedrevs i enlighet med lagens krav, men att flera nämnder hade brister i sitt arbete med att upptäcka och förebygga välfärdsbrott. Mot denna bakgrund har revisorerna beslutat att i slutet av revisionsåret genomföra en uppföljande granskning.

Syfte och frågeställningar

Syftet med granskningen är att bedöma om granskade nämnder och kommunstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i genomförda granskningar.

Granskningen har sin utgångspunkt i följande revisionsfrågor:

- Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av respektive nämnd/styrelse?
- Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Därtill ska granskningen visa i vilken utsträckning vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnden genomför registerkontroller i syfte att säkerställa att den personal som möter brukarna är lämpliga för sin yrkesroll.

Avgränsning

Granskningen avser följande rekommendationer, lämnade i 2024 års granskning:

Kommunstyrelsen rekommenderades att:

- Förtydliga ansvarsfördelningen för det brottsförebyggande arbetet på politisk nivå.
- Initiera en översyn av, och vid behov revidera, samverkansöverenskommelsen med Polismyndigheten.
- Säkerställa att kommunstyrelsen får en tillräcklig uppföljning av arbetet med att förebygga och förhindra välfärdsbrottslighet.

Kommunstyrelsen och berörda nämnder rekommenderades att:

- Säkerställa att det, som ett underlag till den kommunkoncerngemensamma handlingsplanen mot välfärdsbrott, tas fram årliga nämndspecifika riskanalyser kopplat till risken för välfärdsbrottslighet.

Vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnden rekommenderades att:

- Säkerställa att nämnden får en tillräcklig uppföljning av arbetet med att förebygga och förhindra välfärdsbrottslighet.
- Undersök om och hur kontrollerna av befintliga utförare av kommunal verksamhet kan stärkas ytterligare med fokus på bakomliggande ägarstruktur, brottsregister, verklig huvudman etc. Det kan till exempel stärkas genom en sammanhållen och tydlig rutin eller stödmaterial för vilka kontroller som ska genomföras och hur de ska genomföras.

Metod

Genomgång av revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder som angetts i lämnad revisionsrapport och tillhörande missivbrev, samt genomgång och granskning av yttrande som revisorerna erhållit.

Vidare har lägesbeskrivningar inhämtats från berörda tjänstepersoner. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av dokumentation relaterat till inhämtade lägesbeskrivningar och lämnade rekommendationer. Vidare har en avstämning gjorts med kommunens säkerhetschef.

Granskningen har skett genom:

- Utskick av skriftliga frågor som kommunen och förvaltningarna besvarat, samt genomgång av svar.
- Dokumentstudier och genomgång av relevanta protokoll, beslut och handlingar.
- Avstämning med kommunens säkerhetschef, samt sedvanlig sakgranskning av rapporten.

Granskningsresultat

Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av respektive nämnd/styrelse?

Iakttagelser

I revisorernas missiv kopplat till tidigare genomförd granskning av kommunens brottsförebyggande arbete och arbete mot välfärdsbrott lämnades ett antal rekommendationer (se avgränsning i denna rapportens inledning) till kommunstyrelsen, socialnämnden samt vård- och omsorgsnämnden. I missivet begärdes yttrande från kommunstyrelsen och nämnderna senast 12 mars 2025.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade vid sammanträde 2025-03-19 (AU § 3:15) att föreslå kommunstyrelsen att besluta om att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som yttrande på granskningen. Kommunstyrelsen beslutade därefter vid sammanträde 2025-03-31 (KS § 3:22) att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2025-02-21 som yttrande på granskningen.

I kommunstyrelsens yttrande framgår följande svar på lämnade rekommendationer:

Rekommendation	Kommunstyrelsens svar i yttrandet
Förtydliga ansvarsfördelningen för det brottsförebyggande arbetet på politisk nivå.	Vid nästa revidering av nämndernas reglementen kommer revisorernas förslag att beaktas.
Initiera en översyn av, och vid behov revidera, samverkansöverenskommelsen med Polismyndigheten.	Med anledning av lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete och den rådande samhällsutvecklingen med ökad organiserad brottslighet finns behov av att initiera en översyn och revidera samverkansöverenskommelsen med Polismyndigheten. Detta arbete påbörjas 2025 och ska vara klart 2026.
Säkerställa att kommunstyrelsen får en tillräcklig uppföljning av arbetet med att förebygga och förhindra välfärdsbrottslighet.	Kommunens verksamheter ska med utgångspunkt Budget 2025 ha särskilt fokus på välfärdsbrottslighet, bland annat i arbetet med intern kontroll. Kontrollmoment ska följas upp av respektive nämnd och återrapporteras i verksamhetsberättelser. Utöver det centralt beslutade kontrollmomenten ska nämnderna genomföra en egen risk- och väsentlighetsanalys för att få fram ett antal kontrollmoment som är verksamhetsspecifika inom området oegentligheter, jäv och korruption. Uppföljning av arbetet kommer ske kontinuerligt genom den nya samordnande rollen på Kommunstyrelseförvaltningens Avdelning för säkerhet, trygghet och civil beredskap.

	Säkerhetssamordnaren för arbete mot välfärdsbrottslighet är rekryterad och arbetet pågår.
Säkerställa att det, som ett underlag till den kommunkoncerngemensamma handlingsplanen mot välfärdsbrott, tas fram årliga nämndspecifika riskanalyser kopplat till risken för välfärdsbrottslighet.	<p>Inför framtagningen av och i samband med den koncerngemensamma handlingsplanen mot välfärdsbrott kommer ett antal aktiviteter att genomföras.</p> <p>- Inrättande av en process för riskanalyser: Varje nämnd får ett tydligt uppdrag att genomföra och rapportera riskanalyser. Detta kommer att ske i samverkan med kommunens centrala styrnings- och ledningsfunktion.</p> <p>- Utveckla gemensamma riktlinjer och verktyg: För att säkerställa att riskanalyserna håller hög kvalitet och är jämförbara, kommer gemensamma riktlinjer och verktyg att tas fram under 2025. Detta inkluderar exempel på indikatorer och metodik för riskbedömning.</p> <p>- Integrera riskanalysens slutsatser i handlingsplanen: De nämndspecifika riskanalysernas identifierade åtgärdsbehov och tillhörande aktivitetsplan kommer ligga till grund för prioriteringar och åtgärder i kommunkoncernens gemensamma handlingsplan mot välfärdsbrott och ska vara klar 2025.</p> <p>- Säkerställa uppföljning och stöd: Följa upp genomförandet av riskanalyserna och erbjuda stöd till nämnderna vid behov, exempelvis i form av utbildning eller expertstöd påbörjas under 2025 och ska därefter fortgå löpande.</p>

Vård- och omsorgsnämnden beslutade vid sammanträde 2025-02-18 (VON § 2:8) att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2025-01-21 som yttrande på granskningen. Vidare beslutade nämnden att uppdra åt socialförvaltningen att ta fram en plan för hur det brottsförebyggande arbetet och arbetet mot välfärdsbrottslighet ska bedrivas. I en sådan plan ska det enligt nämndens beslut framkomma hur riskbedömningar och handlingsplaner ska göras och hur uppföljning ska återrapporteras till nämnden. Vidare beslutade nämnden att den rutin för att motverka välfärdsbrott som ska tas fram i enlighet med uppdraget från vård- och omsorgsnämnden 2024-12-10 ska ingå som en del i planen. Slutligen beslutade nämnden att planen ska utgå från den kommungemensamma strategin som tas fram.

Socialnämnden beslutade vid sammanträde 2025-02-20 (SN § 2:6) att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2025-01-21 som yttrande på granskningen. Vidare beslutade nämnden att uppdra åt socialförvaltningen att ta fram en plan för hur det brottsförebyggande arbetet och arbetet mot välfärdsbrottslighet ska bedrivas. I en sådan plan ska det enligt nämndens beslut framkomma hur

riskbedömningar och handlingsplaner ska göras och hur uppföljning ska återrapporteras till nämnden. Slutligen beslutade nämnden att planen ska utgå från den kommungemensamma strategin som tas fram.

I tidigare genomförd granskning rekommenderades nämnderna att säkerställa att det årligen tas fram nämndspecifika riskanalyser kopplat till risken för välfärdsbrott, samt att det säkerställs att nämnden får en tillräcklig uppföljning av arbetet med att förebygga och förhindra välfärdsbrottslighet. Vidare rekommenderades nämnderna att undersöka om och hur kontrollerna av befintliga utförare av kommunal verksamhet kan stärkas ytterligare med fokus på bakomliggande ägarstrukturer, brottsregister, verklig huvudman etc. I de yttranden som lämnats till revisorerna framgår utifrån vad som ovan beskrivits åtgärder som nämnderna beslutat om, som svar på dessa rekommendationer.

Bedömning

Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av respektive nämnd/styrelse?

Ja. Vi kan se att revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av kommunstyrelsen, vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnden.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

lakttagelser

Kommunstyrelsen

Förtydliga ansvarsfördelningen för det brottsförebyggande arbetet på politisk nivå.

Utifrån inhämtad lägesbeskrivning framgår att nämndernas brottsförebyggande ansvar kommer att förtydligas vid nästkommande revidering av nämndernas reglementen. Vidare framkommer att revideringen med avseende på rekommendationen huvudsakligen kommer hanteras med en generell formulering som beskriver ett likvärdigt ansvar för alla nämnder inom ramen för sin verksamhet förutom för kommunstyrelsen som förutom det brottsförebyggande ansvaret i sin verksamhet även har det övergripande ansvaret för samordning, kontroll och uppföljning.

Vidare framkommer att det i utkast på kommunens koncerngemensamma handlingsplan mot välfärdsbrott 2026 – 2029 specifikt anges att kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för arbetet mot välfärdsbrott samt att övriga nämnder har motsvarande ansvar för arbetet mot välfärdsbrott i respektive förvaltning. Utkastet finns framtaget och kommer fastställas av kommunstyrelsen under det första kvartalet 2026. Arbetet enligt den kommande handlingsplanen mot välfärdsbrott med tillhörande åtgärdsplan med förvaltnings specifika aktiviteter ska rapporteras både till kommunstyrelsen, kommunens Strategiskt Brottsförebyggande råd och Strategigrupp för säkerhet och civil beredskap.

Initiera en översyn av, och vid behov revidera, samverkansöverenskommelsen med Polismyndigheten.

I enlighet med kommunstyrelsens yttrande på den tidigare granskningen så kommer kommunens samverkansöverenskommelse med Polismyndigheten att revideras under 2026. Befintlig samverkansöverenskommelsen med Polismyndigheten har giltighet till och med 2027, men kommer genomgå en översyn och revidering, vilket ligger i verksamhetsplaneringen att vara klart under 2026.

Säkerställa att kommunstyrelsen får en tillräcklig uppföljning av arbetet med att förebygga och förhindra välfärdsbrottslighet.

Utifrån inhämtad lägesbeskrivning framgår att kommunens verksamheter har med utgångspunkt i Budget 2025 haft ett särskilt fokus på välfärdsbrottslighet, bland annat i arbetet med utökat fokus på välfärdsbrott i intern kontroll och framtagning av utbildning för chefer och medarbetare om hur man kan förebygga och förhindra välfärdsbrott. Den särskilda säkerhetssamordnaren mot välfärdsbrott samverkar kontinuerligt med alla förvaltningar samt med externa aktörer som berörs av arbetet.

Uppföljningen av den interna kontrollen och kontrollmomenten återrapporteras och följs upp i verksamhetsberättelserna. Utöver de centralt beslutade kontrollmomenten ska nämnderna under år 2025 också ha genomfört en egen risk- och väsentlighetsanalys för att få fram ett antal kontrollmoment som är verksamhetsspecifika inom området oegentligheter, jäv och korruption.

Av lägesbeskrivningen framgår vidare att det särskilda fokuset på välfärdsbrott fortsätter kontinuerligt i alla förvaltningar, bland annat med utgångspunkt i budgeten för år 2026 som även detta år har ett särskilt fokus på välfärdsbrott på flera olika sätt, vilket rapporteras till nämnderna.

I samband med kommunens pågående framtagning av lägesbild enligt lag (2023:196) om kommunernas brottsförebyggande ansvar är välfärdsbrott ett särskilt fokusområde. Lägesbilden och tillhörande åtgärdsplan med förvaltningsspecifika aktiviteter beslutas av kommunstyrelsen och arbetet rapporteras både till kommunstyrelsen, kommunens Strategiskt Brottsförebyggande råd och Strategigrupp för säkerhet och civil beredskap.

Uppföljning av arbetet sker även fortsättningsvis kontinuerligt genom den samordnande rollen på kommunstyrelseförvaltningens Avdelning för säkerhet, trygghet och civil beredskap.

Säkerställa att det, som ett underlag till den kommunkoncerngemensamma handlingsplanen mot välfärdsbrott, tas fram årliga nämndspecifika riskanalyser kopplat till risken för välfärdsbrottslighet.

Av inhämtad lägesbeskrivning framgår att inrättande av process för riskanalyser har skett under år 2025. Under året har exempelvis risk- och väsentlighetsanalys genomförts och fyra kommungemensamma kontrollmoment tagits fram och ingår nu i nämndernas internkontrollplaner. Ett av de centrala kontrollmomenten är att en riskanalys kopplad till välfärdsbrott är genomförd och dokumenterad, och en

handlingsplan ska tas fram inom respektive verksamhet, dvs. en förvaltningsspecifik handlingsplan utöver den övergripande koncerngemensamma handlingsplanen. De centrala kontrollmomenten följs upp av respektive nämnd och återrapporteras i verksamhetsberättelsen.

Under år 2025 har även stöd till nämnderna, exempelvis i form av utbildning för chefer och medarbetare om hur man kan förebygga, förhindra, upptäcka och hantera välfärdsbrott implementerats. I inhämtad lägesbeskrivning framgår också att personlig vägledning och rådgivning sker löpande av den särskilda säkerhetssamordnaren mot välfärdsbrott som anställts. Säkerhetssamordnaren kan exempelvis delta på nämndsammanträden, förvaltningars ledningsgrupper och verksamheters arbetsgrupper som sakkunnig och stöd inom välfärdsbrottsfrågan.

Nämnderna

Socialförvaltningen har fått ett uppdrag från båda nämnder (socialnämnden respektive vård- och omsorgsnämnden) att ta fram en handlingsplan för det brottsförebyggande arbetet. Handlingsplanen ska utgå från den kommunövergripande handlingsplanen. Enligt inhämtad lägesbeskrivning är framtagande av handlingsplanen pågående och ska tas i nämnden direkt efter att den kommunkoncernövergripande handlingsplanen är beslutad.

Vidare framgår av inhämtad lägesbeskrivning att socialförvaltningen har tillsatt en tjänst med en brottsförebyggare vars arbetsuppgift är att arbeta med brottsförebyggande insatser och insatser mot välfärdsbrottslighet.

Slutligen framgår av inhämtad lägesbeskrivning att riktlinjerna för socialnämndens föreningsbidrag har reviderats utifrån tidigare genomförd granskning. Inom ramen för granskningen har vi tagit del av dessa riktlinjer.

Vi har inom ramen för granskningen också tagit del av socialnämndens samt vård- och omsorgsnämndens rik- och väsentlighetsanalys samt internkontrollplan för år 2025.

- Av vård- och omsorgsnämndens risk- och väsentlighetsanalys framgår tre centrala kontrollmoment, som kommer från kommunstyrelsen, samt fyra nämndspecifika kontrollmoment. Dessa är:
 - Central 1: Kommunens inköpsrutiner efterföljs.
 - Central 2: Det sker regelbunden uppföljning av upphandlade leverantörer gällande avtalsefterlevnad.
 - Central 3: Det finns rutiner för att säkerställa att personalen har genomgått obligatoriska utbildningar.

- VON 1: Endast behörig personal ska ha tillgång till arkiv, handlingar och system som personal ej är behörig att se.
- VON 2: Nämndens dokumentation kopplat till individärenden följer SOSFS 2014:5.
- VON 3: Medarbetare som arbetar på uppdrag av nämnden följer delegationsordningen
- VON 4: Insatser inom hemtjänsten utförs i enlighet med nämndens beställning.

Vi konstaterar utifrån erhållen dokumentation att två av riskerna VON 1 och VON 2 saknar riskbedömning. Av erhållen internkontrollplan för år 2025 framgår att samtliga risker återfinns i internkontrollplanen. Av internkontrollplanen framgår hur risken ska kontrolleras (det vill säga metod för kontrollmoment).

- Av socialnämnd risk- och väsentlighetsanalys framgår, utöver de tre centrala kontrollmomenten som kommer från kommunstyrelsen, tre nämndspecifika kontrollmoment. Dessa är:
 - SN 1: Nämndens dokumentation kopplat till individärenden följer SOSFS 2014:5.
 - SN 2: Medarbetare som arbetar på uppdrag av nämnden följer delegationsordningen.
 - SN 3: Endast behörig personal ska ha tillgång till arkiv, handlingar och systemen.

Vi konstaterar utifrån erhållen dokumentation att samtliga risker saknar riskbedömning. Av erhållen internkontrollplan för år 2025 framgår att samtliga risker återfinns i internkontrollplanen. Av internkontrollplanen framgår hur risken ska kontrolleras (det vill säga metod för kontrollmoment).

Vid avstämning med socialdirektör framgår att ingen nämndspecifik riskanalys kopplad till välfärdsbrott har genomförts av vård- och omsorgsnämnden eller socialnämnden. Däremot framhålls att riskbedömning kopplat till välfärdsbrott ingår i internkontrollplanen för år 2026. Vidare beskriver socialdirektören att socialförvaltningen har identifierat ett behov av ökad kunskap samt praktisk genomgång av hur riskbedömningar ska genomföras i systemstödet Stratsys, där kommunens internkontrollprocess dokumenteras. Slutligen beskriver socialdirektören att arbetet mot välfärdsbrott i dag är integrerat i linjeverksamheten inom socialförvaltningen, där förvaltningens enheter och avdelningar arbetar med välfärdsbrottsfrågan. Chefer, handläggare och administratörer inom socialförvaltningen har under år 2025 utbildats av avdelningschef LSS/ Äldre i kritiskt förhållningssätt med ett välfärdsbrottslighetsperspektiv.

Bedömning

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Kommunstyrelsen: Nej

Vård- och omsorgsnämnden: Nej

Socialnämnden: Nej

Vad gäller kommunstyrelsen kan vi inte se att synpunkterna och förslagen åtgärdats, men att det pågår ett arbete med dessa utifrån erhållen lägesbeskrivning och inhämtat yttrande från tidigare granskning. Vi ser positivt att det under första kvartalet 2026 kommer fastställas en kommunkoncerngemensam handlingsplan mot välfärdsbrott samt att det under året planeras att ske en översyn av samverkansöverenskommelsen med Polismyndigheten. Vi ser också positivt på arbetet med att uppdatera kommunens lägesbild utifrån lagen om kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbetet, liksom att det finns en framtagen plan för hur det ska säkerställas att kommunstyrelsen får en tillräcklig uppföljning av arbetet mot välfärdsbrottsligheten.

Vad gäller vård- och omsorgsnämnden och socialnämnden bedömer vi att synpunkterna och förslagen inte har åtgärdats. Vi kan vi inte se att det tagits fram någon nämndspecifik riskanalys kopplat till risken för välfärdsbrottslighet. Vi ser också brister i nämndernas framtagna risk- och väsentlighetsanalys utifrån att dokumentationen av riskbedömningen helt eller delvis saknas, och att det saknas risker kopplat an till att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten. Enligt lagändring i kommunallagens 6 kap 6 § i juli 2025 ska nämnderna tillse att den interna kontrollen är tillräcklig för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten, och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Vi bedömer att det finns ett utvecklingsbehov kopplat till nämndernas arbete med den interna kontrollen kopplat till granskningens område, samt att lämnat rekommendation om nämndspecifik riskanalys kopplat till risken för välfärdsbrottslighet kvarstår.

Vidare ser vi positivt på att socialförvaltningen har fått ett uppdrag från båda nämnder att ta fram en handlingsplan för det brottsförebyggande arbetet. Handlingsplanen är enligt uppgift under framtagande och vi har inom ramen för denna granskning inte tagit del av någon handlingsplan. Därav kvarstår rekommendationen kopplat till att säkerställa att nämnderna får en tillräcklig uppföljning av arbetet med att förebygga och förhindra välfärdsbrottslighet.

Slutligen kan vi inte se att nämnderna har undersökt om och hur kontrollerna av befintliga utförare av kommunal verksamhet kan stärkas ytterligare med fokus på bakomliggande ägarstruktur, brottsregister, verklig huvudman etc. Därav bedöms även denna rekommendation kvarstå.

Sammanfattning av åtgärdade rekommendationer

Rekommendation	Kommentar kommunstyrelsen
Förtydliga ansvarsfördelningen för det brottsförebyggande arbetet på politisk nivå.	Det finns en fastställd åtgärd genom förtydligande i kommunstyrelsens och nämndernas reglemente, som kommer ske vid nästkommande revidering av reglementena. Denna revidering har vid tidpunkten för denna uppföljande granskning inte skett ännu. I den kommunkoncerngemensamma handlingsplanen mot välfärdsbrott kommer ansvaret kring välfärdsbrottsfrågan tydliggöras. Denna beräknas fastställas under första kvartalet 2026. Rekommendationen bedöms kvarstå.
Initiera en översyn av, och vid behov revidera, samverkansöverenskommelsen med Polismyndigheten.	Enligt inhämtad lägesbeskrivning kommer samverkansöverenskommelsen att revideras under år 2026, vilket finns fastställt i verksamhetsplaneringen för året. Rekommendationen bedöms kvarstå.
Säkerställa att kommunstyrelsen får en tillräcklig uppföljning av arbetet med att förebygga och förhindra välfärdsbrottslighet.	Utifrån inhämtad lägesbeskrivning kan vi se att det finns en framtagen plan för hur kommunstyrelsen ska säkerställas få en tillräcklig uppföljning av arbetet med att förebygga och förhindra välfärdsbrottslighet. Detta kommer bland annat ske genom den kommunkoncerngemensamma handlingsplan som är under framtagande samt genom återrapportering av den lägesbild och tillhörande åtgärdsplan med förvaltningsspecifika aktiviteter som beslutas av kommunstyrelsen. Detta arbete rapporteras både till kommunstyrelsen, kommunens Strategiskt Brottsförebyggande råd och Strategigrupp för säkerhet och civil beredskap. Rekommendationen bedöms kvarstå då vi ännu inte kunnat verifiera att sådan uppföljning kommit kommunstyrelsen tillhanda än då handlingsplan och lägesbild är under framtagande.
Säkerställa att det, som ett underlag till den kommunkoncerngemensamma handlingsplanen mot välfärdsbrott, tas fram årliga nämndspecifika riskanalyser kopplat till risken för välfärdsbrottslighet.	Vi kan se utifrån inhämtad lägesbeskrivning av nämnderna under år 2025 ska ha fått i uppdrag att ta fram och dokumentera en riskanalys kopplad till välfärdsbrott. Vi kan inte se att granskade nämnder har gjort detta. Rekommendationen bedöms kvarstå.

Rekommendation	Kommentar vård- och omsorgsnämnden	Kommentar socialnämnden
Säkerställa att det, som ett underlag till den kommunkoncerngemensamma handlingsplanen mot välfärdsbrott, tas fram årliga nämndspecifika riskanalyser kopplat till risken för välfärdsbrottslighet.	Nämndspecifik riskanalys kopplat till risken för välfärdsbrott saknas. Rekommendationen bedöms kvarstå.	Nämndspecifik riskanalys kopplat till risken för välfärdsbrott saknas. Rekommendationen bedöms kvarstå.
Säkerställa att nämnden får en tillräcklig uppföljning av arbetet med att förebygga och förhindra välfärdsbrottslighet.	Socialförvaltningen har fått ett uppdrag från båda nämnder att ta fram en handlingsplan för det brottsförebyggande arbetet. Handlingsplanen är enligt uppgift under framtagande och vi har inom ramen för denna granskning inte tagit del av någon handlingsplan. Därav bedöms rekommendationen kvarstå.	Socialförvaltningen har fått ett uppdrag från båda nämnder att ta fram en handlingsplan för det brottsförebyggande arbetet. Handlingsplanen är enligt uppgift under framtagande och vi har inom ramen för denna granskning inte tagit del av någon handlingsplan. Därav bedöms rekommendationen kvarstå.
Undersök om och hur kontrollerna av befintliga utförare av kommunal verksamhet kan stärkas ytterligare med fokus på bakomliggande ägarstruktur, brottsregister, verklig huvudman etc. Det kan till exempel stärkas genom en sammanhållen och tydlig rutin eller stödmaterial för vilka kontroller som ska genomföras och hur de ska genomföras.	Vi kan inte se att nämnderna har undersökt om och hur kontrollerna av befintliga utförare av kommunal verksamhet kan stärkas ytterligare. Därav bedöms även denna rekommendation kvarstå.	Vi kan inte se att nämnderna har undersökt om och hur kontrollerna av befintliga utförare av kommunal verksamhet kan stärkas ytterligare. Därav bedöms även denna rekommendation kvarstå.

Bakgrunds- och registerkontroll av anställda

Inom ramen för den uppföljande granskning har även en lägesbeskrivning inhämtats avseende i vilken utsträckning vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnden genomför registerkontroller i syfte att säkerställa att den personal som möter brukarna är lämpliga för sin yrkesroll.

I inhämtad lägesbeskrivning från socialdirektör framgår att det inom vård- och omsorgsnämndens utförarverksamheter finns lagstöd för att genomföra registerkontroller för personal som arbetar med barn och unga. Innan anställning i kommunens utförarverksamheter inom LSS genomförs registerkontroll enligt befintlig rutin. Detsamma gäller vid utförande av insatser inom socialnämndens verksamhetsområde, där utdrag från belastningsregister måste lämnas inför rekrytering av familjehem, jourfamilj och kontaktperson. Registerkontroller avser alla typer av yrkeskategorier inom dessa verksamheter, då personalen någon gång under sin arbetstid kan komma i kontakt med barn och unga. Även kommunanställda som tillhör en annan nämnd/ förvaltning än den som ansvarar för kommunens berörda verksamheter, men som på grund av kommunens organisation tilldelas arbetsuppgifter inom dessa verksamheter ska uppvisa registerutdrag.

Enligt socialförvaltningens rutin är det anställande chef som har ansvar för att påtala och begära ett giltigt utdrag ur belastningsregistret innan beslut om anställning sker. Utdraget ska beställas på Polisens hemsida av den person som är aktuell för anställningen. Belastningsutdraget bör enligt rutinen i första hand beställas digitalt, vilket möjliggör för anställande chef att gå in och kontrollera om belastningsutdragen är äkta genom extern kontroll mot Polisens hemsida.

I utdragen anges om något av följande brott har begåtts: grova våldsbrott, mord, dråp, grov misshandel, människorov, sexualbrott, grovt rån och barnpornografibrott.

Om en tidigare anställd ska återanställas och mer än ett år har gått sedan anställningen avslutades ska ett nytt utdrag ur belastningsregistret begäras.

I sammanhanget bör nämnas att en ny lagstiftning träder i kraft 1 mars 2026, Lag (2026:43) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning. Av den nya lagen framgår att den kommun eller annan verksamhetsutövare som erbjuder en person en anställning för att utföra insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning som har fyllt 18 år, får begära att den som erbjuds anställningen visar upp ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret. Detsamma gäller vid tilldelning av en sådan uppgift inom ramen för en pågående anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring. Detta kommer ge ännu bättre möjligheter för Österåkers kommun att säkerställa att den personal som möter brukarna inom dessa verksamheter är lämpliga för sin roll.

Revisionell bedömning

PwC har, på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun, genomfört en uppföljande granskning av det brottsförebyggande arbetet och arbetet mot välfärdsbrott.

Syftet har varit att bedöma om granskade nämnder och kommunstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och åtgärdsförslag som lämnats i tidigare genomförd granskning.

Vi bedömer att kommunstyrelsen, vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnden ej har vidtagit åtgärder med hänsyn till revisorernas rekommendationer utifrån genomförd granskning av det brottsförebyggande arbetet och arbetet mot välfärdsbrott. Vi konstaterar dock att det finns ett pågående arbete i flera delar kopplat till de lämnade rekommendationerna. Vid tidpunkten för denna granskning bedöms dock samtliga lämnade rekommendationer kvarstå.

Rekommendationer

- Vi rekommenderar kommunstyrelsen och nämnderna att fortsätta det pågående arbetet i syfte att säkerställa att samtliga rekommendationer åtgärdas.
- Vi rekommenderar nämnderna att beakta lagändringen i kommunallagen 6 kap 6 § som kom i juli 2025, i syfte att säkerställa att arbetet med den interna kontrollen svarar upp mot lagstiftningens krav.

2026-02-25

Henrik Fagerlind

Uppdragsledare

Fredrik Birkeland

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Österåkers kommuns revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan daterad 2025-08-27. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Förteckning över erhållen dokumentation

- Sammanträdesprotokoll för socialnämnden (SN § 2:6) 2025-02-20 (Dnr 2024/0075) samt tjänsteutlåtande till socialnämnden 2025-01-21 (Dnr SN 2024/0075) – ”Svar på revisionsrapport - Granskning av kommunens brottsförebyggande arbete och arbete mot välfärdsbrott”
- Sammanträdesprotokoll för vård- och omsorgsnämnden (VON § 2:8) 2025-02-18 (Dnr 2024/0145) samt tjänsteutlåtande till vård- och omsorgsnämnden 2025-01-21 (Dnr VON 2024/0145) - ”Svar på revisionsrapport - Granskning av kommunens brottsförebyggande arbete och arbete mot välfärdsbrott”
- Sammanträdesprotokoll för kommunstyrelsen (KS § 3:22) 2025-03-31, kommunstyrelsens arbetsutskott (AU § 3:15) 2025-03-19 samt tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen 2025-02-21 (Dnr KS 2024/0313) - ”Yttrande på revisionsrapport - Granskning av kommunens brottsförebyggande arbete och arbete mot välfärdsbrott”
- Tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen 2024-11-18 (Dnr KS 2024/0284) – ”Åtterrapporering av Fördjupad lägesbild och aktivitetsplan enligt lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete”
- Riktlinjer Socialnämndens Föreningsbidrag, antagen av socialnämnden (odaterad, Dnr SN 2025/0036)
- Internkontrollplan inklusive risk- och väsentlighetsanalys helår 2025 – Socialnämnden
- Internkontrollplan helår 2025 inklusive risk- och väsentlighetsanalys – Vård- och omsorgsnämnden.